

LOPEND VUUR

jaargang 13 ■ nummer 2 ■ april 2007 ■ prijs € 2,50

IN DIT NUMMER O.A.

Terugblik op nieuwjaars-
wandeling

Feestelijke opening
boerenlandpad bij
Werkendam door
Cees Veerman

Met de Vlaamse leeuw op
(laarzen)pad

Wandelroute langs Stelling
van Amsterdam

Beter OV in Limburg voor de
wandelaar

Van het bestuur

Afgelopen december zijn overal de dienstregelingen van het openbaar vervoer veranderd. In sommige regio's ging het ook gepaard met nieuwe concessies, het systeem waarbij de provincie voor een aantal jaren een bedrijf opdracht geeft het vervoer te verzorgen. Het ging niet overal van een leien dakje – dat kan blijkbaar niet anders. Maar op papier is er hier en daar veel verbeterd. In de strijd om lucratieve concessies doen vervoerbedrijven verregaande beloften voor meer of betere bussen. Vooral het platteland heeft er baat bij, toevallig net waar TeVoet-leden graag wandelen.

In de Alblasserwaard heeft Arriva zijn werk behouden, maar het aanbod flink uitgebreid. Ook in het weekend rijden op de meeste lijnen ten minste elk uur bussen. In Limburg heeft de nieuwe vervoerder Veolia gezorgd voor een forse groei, met ook hier bijna overal minstens elk uur een bus, ook in het weekend. Bovendien rijdt Veolia ook vaker met treinen door het heuvelland. In *Lopend Vuur* leest u er meer over.

Wilt u alstublieft die bus ook gaan gebruiken? Een volle bus is de beste garantie voor de toekomst.

INHOUD

Terugblik op nieuwjaarswandeling	3
Oostwaardpad met 12 km verlengd	4
Kozakkenveer	6
Routenetwerk Twente	6
Rondom de Uffelter Es	9
Met de Vlaamse leeuw op (laarzen)pad	10
Lopend Vuur route	13
Pont Steur	14
Wandelroute langs Stelling van Amsterdam	15
Beter OV in Limburg voor de wandelaar	16
Vijf jaar actie om vijftig meter	17
TeVoet en recensies	18
Activiteitenkalender	19

Lopend Vuur is het ledenblad van TeVoet, vereniging van wandelaars. Het verschijnt vier keer per jaar.

Ledenadministratie

Nico Hoogerbrug, Barmsijs 37, 3435 BM Nieuwegein
Tel. 030 6040722, ledenadministratie@tevoet.nl

Redactie

Redactieadres: Heenpolderplantsoen 20, 2807 LT Gouda
Tel. 0182 689712, redactielopendvuur@hnk-uitgevers.nl

TeVoet, vereniging van wandelaars

- voor meer en betere onverharde wandelmogelijkheden,
- voor behoud en herstel van cultuurhistorische paden.
Meer informatie op www.tevoet.nl

Het lidmaatschap van TeVoet bedraagt €15,- per jaar.

Het lidmaatschap wordt automatisch verlengd, tenzij vóór 1 november schriftelijk is opgezegd bij de ledenadministratie.

TeVoet is aangesloten bij de Stichting Wandelplatform-LAW.

Bestuur TeVoet

Kees Rotteveel, voorzitter
Dirk van Kekem, secretaris
Tuinstraat 54, 3732 VM De Bilt
info@tevoet.nl
Nico Hoogerbrug, penningmeester
Harry Benschop
Vacature

Regiocoördinatoren

TeVoet werkt met contactpersonen in de regio:

Groningen

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
Tel. 0522 251304, groningen@tevoet.nl

Friesland

Ben Rutten, Greate Buorren 15, 9024 EJ Weidum,
Tel. 058 2519299, friesland@tevoet.nl

Drenthe

Eduard Korpel, A. Toriedreef 31, 7944 KJ Meppel,
Tel. 0522 251304, drenthe@tevoet.nl

Overijssel

Vacature
overijssel@tevoet.nl

Flevoland

Jan Frederik Lubbers, Siriusstraat 3, 8303 ZZ Emmeloord
Tel. 0527 697706, flevoland@tevoet.nl

Gelderland

Vacature
gelderland@tevoet.nl

Utrecht

Ineke Therauf, Vlasstraat 14, 3572 TT Utrecht
Tel. 030 2730658, utrecht@tevoet.nl

Noord-Holland

Fred Triep, Zonhovenstraat 29, 1066 MA Amsterdam
Tel. 020 6155502, noord-holland@tevoet.nl

Zuid-Holland

Jaap Mels, Leeuwerikstraat 2, 2333 VX Leiden
Tel. 071 5171081, zuid-holland@tevoet.nl

Zeeland

Pieter van Rijswijk, Bruelistraat 10, 4421 CR Kapelle
Tel. 0113 343475, zeeland@tevoet.nl

Noord-Brabant

Harry Benschop, Voldijnseweg 2, 5091 KK Middelbeers
Tel. 06 12498305, noord-brabant@tevoet.nl

Limburg

Vacature
limburg@tevoet.nl

Aan deze Lopend Vuur werkten mee:

Harry Benschop
Kees Rotteveel
Rob de Jong
Eeffien Huizing
Hans du Pré
Jan Frederik Lubbers
Trijnie Huisman
Josien van der Laan
Henk Krikke

Vormgeving en opmaak: Sanders Et van Dam Reclame, Utrecht

Extra exemplaren van dit nummer van Lopend Vuur kunnen worden besteld door overmaking van €4,00 (incl. verzendkosten) op giro 372685 van TeVoet in Nieuwegein o.v.v. LV-april 07 + het eigen telefoonnummer. Volgend nummer verschijnt in juni. Inleveren kopij vóór 1 mei 2007

Terugblik op nieuwjaarswandeling Over landscheidingen en houtkaden

Tegen de dertig leden brachten een toast op het nieuwe jaar uit na de traditionele nieuwjaarswandeling. Vanouds vindt die 'ergens in Zuid-Holland' plaats.

Schitterend weer viel de wandelaars begin januari ten deel, ideaal voor een tocht door het Zuid-Hollandse veenweidegebied. Dit jaar ging de tocht van Nieuwerkerk aan de IJssel via Moordrecht – over met het pontje – en Gouderak naar Gouda. Zestig procent onverhard, veertig procent verhard, zoals organisator Eeffien Huizing aan het begin vertelde. "Die verharde stukken zijn wel heel rustig."

Pontje Gouderak – Moordrecht

Van Nieuwerkerk naar Moordrecht over het Oeverloperpad, met een prachtig stuk langs de Ringvaart van de Zuidplaspolder, een boezemkade met mooi uitzicht op het lager gelegen land. De hekken waar we over moesten klimmen, deden menigeen zich afvragen of dat nu gewoon was voor een LAW. "Het is al doorgegeven," gaf Erick van 't Veer aan. Hij heeft dit deel van de LAW onder zijn hoede. "Goed dat ik er vandaag nog een keer kom. Ik zal opnieuw aan de bel trekken. Het zal wel te maken hebben met de productie van de overstapjes." Met smart werd er door enkele wandelaars op gewacht.

Gouderakse Landscheiding

Een echte 'TeVoet-tocht' werd het na de middag: over een houtkade, midden tussen de weilanden, de Gouderakse Landscheiding, die TeVoet graag zou zien opengesteld. Aan het paadje op de kade te zien weten wande-

laars deze kade ook nu al te vinden. "Pogingen om er een officieel pad van te maken, zijn tot nu toe echter niet gelukt," vertelt Huizing. De kade is deels in eigendom bij het Zuid-Hollands Landschap, deels bij boeren. Het Zuid-Hollands Landschap heeft in de landinrichting al geopperd er een wandelpad van te maken, wat helaas is afgeketst bij de boeren. Hun boerderijen liggen op zo'n 1200 meter van de kade, maar vanwege de zondagsrust hadden zij bezwaren. We gaan er maar van uit dat de tijd zijn werk doet, dat het nu min of meer gedoogde gebruik laat zien dat het met de versterking van de zondagsrust niet zo'n vaart loopt, zeker zo ver van de boerderijen vandaan. TeVoet gaat het aankaarten bij de kennismaking met de nieuwe statenleden.

Op onze wandeling konden we zien dat er niets extra's hoeft te gebeuren om er een 'echt' wandelpad van te maken, of het moest zijn dat enkele eenvoudige loopplankjes wat moeten worden verbeterd. Of dat echt nodig is? Het heeft nu iets avontuurlijks. Niet alles hoeft perfect te zijn, zeker niet als je andere doelgroepen zoals de jeugd aan het wandelen wilt krijgen. Bovendien voorkomt het dat bijvoorbeeld fietsers of mountainbikers bezit nemen van de kade. O ja, nog één overstapje of klaphekje is nodig om op de kade te komen.

Nog lastiger zal het zijn een verbinding van de Gouderakse Landscheiding naar de (al opengestelde) Ouderkerkse Landscheiding te realiseren. Juist op dat stukje ligt er geen kade of tiendweg. "Je moet dus over de koppen van de weilanden, over veel slootjes," wijst Huizing. "Met een omweg over enkele geasfalteerde fietspaden kun je er ook wel komen, maar de door TeVoet beoogde verbinding is veel aantrekkelijker." Wellicht dat er in het kader van Nationaal Landschap wat kan worden bereikt. "TeVoet gaat er in elk geval aan werken."

Tevreden stelt Huizing vast dat er in de afgelopen jaren een omslag in denken (en steeds meer ook in doen) heeft plaatsgevonden. De ideeën van TeVoet voor onverharde verbindingen over kaden en tiendwegen maken nu deel uit van allerlei plannen en zijn deels ook al uitgevoerd. "Dat

was tien, vijftien jaar geleden ondenkbaar. Toen zag niemand er het belang van in."

Langzaam maar zeker worden de waarden op een aantrekkelijke manier voor de wandelaar opengesteld. Om daar meer bekendheid aan te geven – veel wandelaars weten echt niet wat de mogelijkheden zijn – en tegelijk nog meer handen op elkaar te krijgen voor verdere openstelling, is het nog niet zo'n gek idee die wandelmogelijkheden maar eens op de kaart te zetten. En ze op een eenvoudige manier te bewegwijzeren, zodat wandelaars in het veld weten waar ze na vijf kilometer of meer – vaak gaat het in deze streek om dergelijke afstanden om in een volgend dorpje te komen – naartoe lopen als ze zo'n prachtig pad midden tussen de weilanden inslaan. Dit past prima binnen de doelstellingen van de Agenda Vitaal Platteland en Nationaal Landschap, met als gevolg dat financiering van dit soort zaken niet het grootste probleem hoeft te zijn.

Essentiële schakel van 50 meter

Om bij Gouda vanuit de polder de stad in te komen – het was het laatste loodje van de nieuwjaarswandeling – moet je nu enkele honderden meters over een weg. Niet zozeer de afstand als wel de gevaarlijke drukte – er is geen voet- of fietspad! – is het probleem. Vroeger liep er een voetpad langs de Hollandse IJssel, maar dat is zo'n twee jaar geleden afgesloten door het hier gevestigde bedrijf Wijngo. Veel lobbywerk van TeVoet en de werkgroep Gouda-Krimpenerwaard heeft er onlangs voor gezorgd dat het weer wordt opengesteld. "Het gaat om nog geen 50 meter. Bij de verbetering van het dijk-talud is het afgesloten met twee onneembare hekken." Huizing hoopt dat het binnenkort weer mogelijk is zonder al te veel gevaar Gouda binnen te lopen.

Harry Benschop

Te eenvoudig?

Oostwaardpad met 12 km verlengd

Feestelijke opening boerenlandpad bij Werkendam door Cees Veerman

"Ik ben heel vaak langs Hank gereden, maar er nog nooit geweest," zei Cees Veerman in het zaaltje aan de rand van de Brabantse Biesbosch. Hij kwam er voor de opening van het Oostwaardpad, een route die met het geld voor de boerenlandpaden opengesteld kan worden.

Toenmalige minister Veerman onthult de kaart van het Oostwaardpad

De inmiddels ex-LNV-minister bevestigde zijn imago van boer onder de boeren. In zijn toespraak zei hij: "Tussen boeren en burgers is wel eens spanning, maar met praten en luisteren kom je nader tot elkaar. En dit is een verbinding tussen boeren en burgers, en een mooi wandelpad bovendien. Er zijn veel boeren die begrijpen dat er draagvlak nodig is voor hun activiteiten en die willen meewerken aan zo'n pad. Als ik straks weer veel vrije tijd heb, komt ik hier nog eens terug om te wandelen." Samen met aanwezige

boeren onthulde de minister een kaart van het pad.

Het Oostwaardpad is niet helemaal nieuw. In 2005 is het eerste deel van acht kilometer lengte geopend, net onder Werkendam. "De werkgroep Wandelen van de Agrarische Natuur Vereniging heeft het initiatief genomen," vertelt Lilian Pruissen, lid van de werkgroep. "We hebben contact met de boeren gelegd, en omdat we zelf boer zijn, begrijpen we heel goed dat ze bezwaren kunnen heb-

ben. Het kostte twee jaar voorbereiding voordat we het eerste deel konden openen, dat ook over ons eigen land loopt."

Toen twee jaar geleden de subsidieregeling voor boerenlandpaden kwam, ontstond het idee voor uitbreiding. Aan de extra twaalf kilometer verlenen elf boeren hun medewerking door al aanwezige graspaden langs akkers open te stellen en

Op een enkele griend worden de wilgen nog geknot

nieuwe paden te maken. Verder volgt het pad langgerekte paardenweitjes en een enkel geasfalteerd weggetje. Bij elkaar is meer dan 90% van het pad onverhard. De boeren zorgen ook voor overstapjes en markering.

Het geld is door verschillende partijen bijeengebracht. Het ministerie van LNV, de provincie Noord-Brabant, Wandelplatform, recreatieschap, waterschap, Staatsbosbeheer en gemeente Werkendam zorgen gezamenlijk voor een vergoeding van € 1 per kilometer voor de boer en dragen de overige kosten voor bijvoorbeeld de kaarten en de publiciteit. Ook een bruggetje voor de Bleeke Kil en een trekpontje over de Bakkerskil worden ervan betaald.

De wandeling

Tussen Maas en Merwede is land geen vanzelfsprekende zaak. Eeuwenlang is een strijd tegen het water gevoerd en wie het niet buiten ziet, kan het van de kaart aflezen. Meer dan tien relatief kleine polders vormen tussen Hank en Werkendam de Oostwaard.

PRAKTISCH

Oostwaardpad

In mei zal het Oostwaardpad af zijn. De route is dan te downloaden van de site www.boerenlandpad.nl. Hank en Werkendam hebben een goede interlinerverbinding met Breda en Utrecht. Het pad ligt 2 à 3 kilometer van de bushalte af.

Hun namen hebben een historische lading: Nathalspolder, polder Boerenverdriet, polder Grienden. Er zijn nog wel grienden, maar de wilgen worden bijna niet meer geknot omdat de wilgentenen niet meer voor de dijkenbouw worden gebruikt. Op de meeste plaatsen schieten de wilgen hoog op en niet allemaal waren ze sterk genoeg om de januaristorm te weerstaan.

Op een zonnige winterdag is het land nog vrij kaal. Met veel kabaal vliegt een fazant op om schetterend een schuilplaats in de grienden te zoeken. Precies zoals Veerman had aangekondigd, kom ik op het pad in contact met een boer, toevallig Kees Pruissen. Met lieslaarzen aan loopt hij door een slootje en zorgt dat de drainagebuizen vrij blijven van begroeiing om het water uit de kletsnatte bodem te kunnen afvoeren. "Bijzonder dat je een fazant hebt gezien. Er zitten nu zoveel vossen, dat de vogels het moeilijk hebben."

Dichter bij de Merwede vallen de vliedbergen op, die enkele meters boven het land uitsteken. In tijden van overstromingen vonden de mens en zijn vee hier hun toevlucht. Eeuwen later werden overstromingen juist gepland om de vijand tegen te houden. Op een kilometer van Werkendam ligt Fort Bakkerskil, onderdeel van de Hollandse Waterlinie. Tegenwoordig houden waakhonden van Defensie de vreemdeling buiten. Een paar kilometer verder wacht de bus.

Kees Rotteveel

Kees Pruissen zorgt dat de drainagebuizen hun water in de sloot kwijt kunnen

De verbodsborden voor honden bij de overstapjes worden vaak vernield

Kozakkenveer

Voetveer Veessen – Fortmond

In de bocht van de IJssel waar omstreeks 1813 de Kozakken de rivier overstaken, vaart sinds kort weer een overzetveer, geëxploiteerd door de Stichting Voetveer Veessen-Fortmond.

Vanaf zaterdag 28 mei 2006 vaart het met (maximaal twaalf) passagiers. Dit Kozakkenveer voorziet kennelijk in een behoefte, want al in september kon de 15.000ste passagier verwelkomd worden. Veessen kende al in de Middeleeuwen een veerdienst; de eerste vermelding dateert uit 1379. Aanvankelijk werd met roeiboten gevaren. Arbeiders vanaf de Veluwe kant die op de steenfabriek Fortmond werkten,

staken eerst via een bruggetje de Hank over en vervolgens vanaf de landtong de IJssel. Na de Tweede Wereldoorlog werd de boot voorzien van een dieselmotor. Aan beide oevers hing een bel waarmee men de veerman kon waarschuwen. De sluiting van de steenfabriek betekende het einde van de veerverbinding.

Het heeft de Stichting veel inspanning gekost om opnieuw een fiets/voetveer in de vaart te nemen. De Stichting heeft nu 250 donateurs en ruim twintig vrijwilligers. Deze vrijwilligers hebben de afgelopen winter instructie gekregen teneinde het vaarbewijs te halen. Er zijn goede, veilige opstapplaatsen; aan de Fortmondzijde is er een bel die de veerman attendeert op wachtende passagiers. Het bootje is pas zes jaar oud en heel geschikt voor het pontjeswerk.

De startplaats in Veessen is gemakkelijk te vinden, en wel achter Café-Restaurant IJsselzicht. In Fortmond bevindt de aanlegplaats zich bij de oude steenfabriek, nu een monument. Een hoge fabrieksschoorsteen in de steigers vormt een duidelijk herkenningspunt. De pont kan niet recht oversteken omdat tegenover IJsselzicht het natuurgebied De Duursche Waarden ligt. Het IJssellandschap is bijzonder, en zowel Wijhe als Veessen is een schilderachtig dorp. Er is veel natuur (waarden) langs het water. Soms is de rivier behoorlijk ver weg. We zagen op onze tocht mooie oude boerderijen, bijzondere planten, opvallend veel ooievaars.

Nadere informatie over het Kozakkenveer vindt u op www.svfv.nl
Terzijde: de Jaarvergadering van de Vereniging Vrienden van de Voetveren zal in 2007 plaatsvinden in IJsselzicht.

Het is de moeite waard een rondje te wandelen of te fietsen door bijvoorbeeld gebruik te maken van het Wijhese Veer. Neem dan als beginpunt station Wijhe. Steek met het Wijhese Veer de IJssel over, ga enkele kilometers over de dijk naar het zuiden en neem bij IJsselzicht het pontje Veessen-Fortmond. Ga dan over de rustige Baarlose weg terug naar Wijhe. Je kunt natuurlijk ook gebruik maken van het pontje bij Olst. De veren bij Olst en Wijhe varen gedurende het gehele jaar; het fiets/voetveer bij Veessen vaart van 1 april tot 30 september van 9.30 uur tot 17.30 uur. De bewegwijzerde Olst-Wijhe-route maakt gebruik van de veren in Wijhe en Olst.

Rob de Jong

Routenetwerk Twente

Eerste deel routenetwerk Twente in gebruik

Honderdvijfentachtig rondjes, dertienhonderd kilometer. Twee getallen waarmee de portefeuillehouder Recreatie & Toerisme Regio Twente, burgemeester J.D. Westendorp van Losser, het wandelnetwerk Twente kenschetste.

Toch was het nog lastig om, na in Vasse uit de bus te zijn gestapt, de juiste weg te vinden naar de molen Bels, waar op 4 oktober 2006 de officiële ingebruikname plaatsvond. Want ik wilde natuurlijk al wel een stukje wandelnetwerk hebben gedaan voor de koffie met krentenwegge.

Paaltje D77

Ik moest het die morgen nog zonder de kaart van de wandelnetwerk doen. Die zou

een uurtje later worden gepresenteerd bij de officiële ingebruikname. Het leek me logisch dat het dorp Vasse en de watermolen van Bels – als bezienswaardigheid en 'doel van veel wandelaars' – via het wandelnetwerk met elkaar verbonden zouden zijn.

Thuis op een kaart leek me de weg naar de buurtschap Mander wel een logisch begin om vervolgens halverwege over veldpaden naar Bels te lopen. Dat soort paden zou toch

Theeschenerij; de watermolen van Bels

wel in het netwerk zijn opgenomen, was mijn overweging. Dat klopte, maar op een kruising midden in het veld – ik vond daar een eerste paaltje van het netwerk (met nummer D77) – sloeg de twijfel toch toe: alleen maar gekleurde pijltjes en tot overmaat van ramp geen enkele in de richting die ik dacht te moeten gaan. Nergens een aanduiding naar Bels.

Geheimtaal

Niet alleen niet op dit punt, maar na later bleek ook niet in Vasse of op andere startpunten van het wandelnetwerk, bevond zich ook maar enige geografische aanduiding waar je naartoe loopt als je de paden van het netwerk volgt. Je moet dus wel de kaart van het netwerk hebben om je weg te vin-

D77 en andere geheimtaal

den. Voor de toevallige passant of recreant is het netwerk daardoor een goed verborgen geheim, met veel geheimtaal van nummers en gekleurde pijltjes. Het netwerk laat niet in één oogopslag zien hoe je over voor de wandelaar aantrekkelijke paden – dat zou toch de basis van elk netwerk moeten zijn – op bepaalde plaatsen kunt komen. Het brengt wandelaars dus niet in de verleiding om zomaar op pad te gaan over het netwerk. Jammer, want voor TeVoet is dat toch een van de doeleinden van (het werken aan) een netwerk: laten zien wat de aantrekkelijke wandelmogelijkheden in een streek zijn, wat er allemaal aan – voor veel wandelaars ook onvermoede – wandelmogelijkheden is: "Hé, kan ik over dat paadje naar Bels?!"

Dat werken aan een netwerk zou ook ontbrekende schakels in beeld moeten brengen, zowel voor lokale ommetjes als voor een middagwandeling of doorgaande dagtocht. Uit contacten met de makers van het netwerk bij de opening is echter niet naar voren gekomen dat er door het netwerk nieuwe, aan de wandelaar voorbehouden wandelmogelijkheden bij zijn gekomen. Ook problemen zoals die nu spelen bij het geelrood gemarkeerde Twentepad door 'fietspadisering' en onttrekking aan het gebruik door wandelaars, zijn niet meegenomen. Wel loopt er een 'nieuwe opdracht' om te bekijken hoe zogenaamde boerenlandpaden aan het netwerk kunnen worden toegevoegd, aldus Rob Wolfs, een van makers van het netwerk Twente.

'Onverhard' en 'beleven'

Wat allemaal niet wegneemt dat het toch lekker wandelen is over de in het netwerk opgenomen paadjes. Veelal onverhard, door een prachtomgeving zoals een – chauvinistische, maar dat mag – Westendorp zijn gehoor bij de opening voorhiel. "Twente heeft nog lang niet de naam die het moet hebben. Het is veel mooier dan Brabant, heeft de wandelaar meer te bieden." Of ondergetekende, Brabander, het daar mee eens is, laat ik maar even in het midden. Het nieuwe wandelnetwerk geeft in elk geval een impuls om het Twentse landschap te ontdekken.

Het netwerk Twente heeft een lieve cent gekost: 1,7 miljoen euro – geld dat vooral in de bewegwijzering en de infopanelen is gaan zitten. De EU heeft er 40% van bekostigd, de provincie Overijssel 25% en de Twentse gemeenten 30%. Bij de opening werden ook veel mooie woorden gewijd aan de economische spin-off van het wandelen: "Het is het bedrag waard." Ook werd aandacht besteed aan de vraag wat er, naast de nu aangebrachte bewegwijzering, moet gebeuren om de wandelaar te lokken.

'Onverhard' en 'beleving', dat heeft de wandelaar nodig, zo kon uit de mond van de meeste inleiders bij de opening worden

opgetekend. TeVoet kan dat alleen maar beamen. Het is alleen jammer dat op andere momenten deze woorden vaak weer licht worden vergeten, bijvoorbeeld als het gaat om het laten verdwijnen van zandwegen in landinrichtingsplannen of de aanleg van recreatieve fietspaden. In voorkomende gevallen kan TeVoet in reacties en bezwaren nu wel verwijzen naar de door bestuurders getoonde inzet voor het wandelen. Dat is ook de winst van het 'werken aan een netwerk'.

Kaart

De nu uitgebrachte kaart van het wandelnetwerk Twente bevat het eerste gedeelte van het in 2006 gerealiseerde netwerk. Er wordt nog gewerkt aan de drie resterende gedeeltes van Twente. Via www.wandelenintwente.nl kun je op de hoogte blijven van de vorderingen.

Harry Benschop

PRAKTISCH

Wandelnetwerk Twente

Het wandelnetwerk Twente telt 70 startpunten. De op de kaart aangegeven rondjes zijn 3 tot 10 km lang, maar je kunt veelal rondjes aan elkaar knopen tot een langere (rond)wandeling. De wandelkaart is voor € 5,95 te koop bij de VV's in Twente.

Het routenetwerk Twente tegen het licht gehouden

In rap tempo verschijnen door heel Nederland wandelnetwerken. De bakermat ligt waarschijnlijk in het Zuid-Limburgse Heuvelland. Zo'n tien, vijftien jaar geleden vormden enkele gemarkeerde wandelroutes tezamen, overzichtelijk op een kaart aangegeven, een wandelnetwerk, al heette het toen nog niet zo. Na de introductie van het fietsknooppuntensysteem was 'Oirschot' het eerste wandelnetwerk. Er zijn nu plannen om dit netwerk uit te breiden naar het hele SRE-gebied rond Eindhoven.

(Lees verder op volgende pagina)

(Vervolg pagina 7)

Ook West-Brabant (omgeving Breda/Roosendaal) kent al een regionaal netwerk. Kleinere netwerken zijn er onder andere in Horst aan de Maas, in de Millingerwaard en bij Goes, het Kiekendiefpad. Een aantal heeft de kolommen van *Lopend Vuur* al gehaald.

Elk netwerk wordt op een andere manier vormgegeven. TeVoet pretendeert niet de waarheid in pacht te hebben. De verleiding is wel groot om ze te vergelijken en er voor nieuw te ontwikkelen netwerken het beste uit te halen; het beste voor de wandelaar wel te verstaan. In dit nummer volstaan we met een aantal kanttekeningen bij het wandelnetwerk Twente. Graag hoort het bestuur hoe de leden erover denken. Ben je het met onderstaande bedenkingen eens of juist niet, laat het ons weten: info@tevoet.nl.

Over het netwerk Twente zelf:

- Wat opvalt bij het bekijken van de kaart: het netwerk bestaat enkel uit 'rondjes', rondgaande wandelingen van 3 tot 10 km. Verschillende rondjes zijn met elkaar verbonden. Het is zeker geen streekdekkend netwerk, er zijn met andere woorden veel witte vlekken op de kaart. Ideeën om over grotere afstanden van A naar B te lopen, haal je niet echt uit het nu gepresenteerde netwerk. Het geeft dan ook onvoldoende invulling aan het doel van TeVoet: 'onverhard van dorp naar dorp'. Volgens de makers bestaat het netwerk voor 80% uit rondjes en voor 20% uit 'doorverbindingen'.
- De behoefte aan het maken van een rondje is het grootst in bossen/natuurgebieden (de huidige paaltjesrondjes) en een ommetje rond het dorp. In het agrarisch cultuurlandschap zoekt de wandelaar meer zijn eigen weg, langs een aantal in een netwerk opgenomen (voor de wandelaar interessante) paden. Daarbij kan goed gebruik worden gemaakt van de genoemde rondjes.
- Het netwerk bevat geen 'nieuwe wandelinfrastructuur', alleen bestaande rondwandelingen zijn erin opgenomen. Bij nieuwe rondjes is gebruik gemaakt van bestaande infrastructuur. Momenteel wordt bekeken in hoeverre nieuwe boerenlandpaden in het netwerk kunnen worden geïncorporeerd.
- Het Twentepad zou wel in het netwerk zijn opgenomen, maar is niet op de kaart aangeduid.
- Paden van terreinbeherende instanties als Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn in het netwerk opgenomen. Oude markering is vervallen ten gunste van markering netwerk Twente.
- Onduidelijk is in hoeverre de Overijsselse kuierpaden in het netwerk zijn opgenomen: bij Borne is het kuierpad verwerkt in twee rondjes, andere kuierpaden niet. Dit

kan te maken hebben met de 'kwaliteit' van de kuierroutes, maar ook met het beschikbaar stellen ervan voor 'een ieder' op de wandelkaart Twente. Overigens zijn de Overijsselse kuierpaden niet altijd (volledig) gemarkeerd.

- In het netwerk worden verbindingen tussen stad/dorp en het buitengebied gemist, evenals aanlooproutes vanaf stations naar het buitengebied/netwerk. Juist op dit soort wandelverbindingen wordt in ander verband (door Wandelplatform, ommetjesproject Op Lemen Voeten, in project recreatieftoverwegen enz.) hard aangedrongen, om te voorkomen dat altijd eerst de auto moet worden gepakt. Dit is voor TeVoet dan ook het grootste gemis in het netwerk Twente.

Over de wandelkaart:

- De kaart is niet prettig leesbaar, door de gebruikte schaal (1:50.000 in plaats van de voor wandelaars handiger 1:25.000), door het kleurgebruik van de route-aanduidingen tegen de kaartachtergrond (veel verschillende kleuren, waarvan sommige veel meer opvallen dan andere) en door het gebruik van onderbroken lijnen. Achteraf is aangegeven dat de kaart 'met stoom en kokend water' moest worden geproduceerd; een betere schijnt te worden gemaakt.
- Geen aanduidingen of de ondergrond onverhard, halfverhard of verhard is, of struin/laarzenpad.
- Geen kilometeraanduiding tussen de knooppunten.
- Geen aanduiding van bezienswaardig-

heden, natuurgebieden (kaart vervangt eigenlijk de door Staatsbosbeheer op de markt gebracht kaarten), bushaltes, logies-adressen. Horeca lijkt onvolledig.

- Geen aanduiding van LAW's en streekpaden op de kaart; wel op sommige plekken een rood-wit (Noaberpad) of geel-rood (Twentepad) blokje en enkele stukjes LAW-pad gearceerd aangegeven. De wandelkaart Twente geeft dus zeker geen volledig beeld van de (gemarkeerde) wandelmogelijkheden in de streek.

Over de bewegwijzering:

- De bewegwijzering bestaat alleen uit gekleurde pijlen, elk rondje zijn eigen kleur. Geen verwijzing naar de knooppunten. Op netwerkpaaltjes is geen verwijzing naar dorpen, buurtschappen, bezienswaardigheden gegeven (zie hoofdartikel). Dergelijke plaatsaanduidingen genereren extra bekendheid/PR en gebruik (zonder kaart) van het wandelnetwerk.
- Alleen op knooppunten wordt duidelijk dat het om een wandelnetwerk gaat (in de kop van het paaltje); op tussenliggende palen ontbreekt deze aanduiding, alleen pijlen.
- De vormgeving van de paaltjes geeft voldoende mogelijkheid om andere routes (zoals LAW's) mee te nemen. De vormgeving is eigentijds, maar wel (te) opvallend in de landelijke omgeving.
- Alles is opgehangen aan 'rondjes van bepaalde kleur'; handig voor wie een rondje wil lopen, onhandig voor wie naar een bepaald doel wil. Door het ontbreken van een aanduiding op de knooppunten hoe naar een volgend knooppunt te gaan – je wordt alleen met gekleurde pijlen in twee richtingen het rondje opgestuurd, ook geen verwijzing naar een knooppuntnummer – zal niet voor iedereen duidelijk zijn welke richting moet worden gevolgd.

Rondom de Uffelter Es

Hunebed op de Havelterberg

Het landschappengidsje dat wordt meegeleverd bij het *ANWB Landschappenboek Nederland* bevat 24 fiets- en wandelroutes. Vanzelfsprekend gaat de aandacht van TeVoet uit naar de wandelroutes. Voor het merendeel zijn het korte wandelingen, minder dan 10 km, en daar maak je niet zo vlot een reis voor. Dus kozen we een van de langere wandelingen, die van 12 km.

De wandeling geeft een beeld van het zandgebied, zoals vermeld onder de route-informatie in het gidsje. We bevinden ons in het kenmerkende Drentse esdorpenlandschap met in de laagte het beekdal, dan het dorp en op de hoger gelegen zandgronden de es en de woeste heidegronden. Het gebied is vooral gevormd tijdens de ijstijden. Het Scandinavische landijs legde een dikke keileemlaag neer en aan de rand werd het keileem opgestuwd tot een kleine stuwwal, de Havelterberg.

In het eerste deel van de wandeling komt het keileem dicht aan de oppervlakte. Doordat het slecht waterdoorlatend is, komen we regelmatig flinke plassen op de zandwegen tegen. Zwerfkeien die na de dooi achterbleven, vinden we verzameld terug in de Dorpsstraat en boven op de Havelterberg als hunebed. Tijdens de laatste ijstijd, waarin het ijs Nederland niet bereikte, werd vanuit de droge Noordzeevlakte dekzand neergelegd. Na de Havelterberg lopen we terug door het rulle zand, vol met auto- en paardensporen.

In de jongste geologische periode grijpt de mens in. Bos verandert in heide, heide door overbeweiding met schapen en afplaggen in een ware natuurramp: de zandverstuivingen, die ook Uffelte bedreigen. Kleine restanten liggen in de buurt van de route. Ter bescherming werden deze zandverstuivingen begin vorige eeuw weer bebost. Verwacht dus geen dikke wodanseiken, maar berken, dunne eiken en grillig gevormde dennen.

Een deel van de heide en het zand vormt een oefenterrein voor het leger, waarbij rood-witte palen het terrein afbakenen.

Het laatste deel gaat over de Uffelter Es, een open akkercomplex dat door bemesting vanuit de potstallen in de loop der eeuwen 50 tot 80 cm is opgehoogd. De zandwegen zijn veranderd in klinkerwegen. De grote boerderijen liggen aan de rand van de es langs Dorpsstraat en Westeinde, maar bij de meeste zijn de baanderdeuren (schuurdeuren) vervangen door glaswanden. Aan de westkant bij de buurtschap Holtinge staan grote moderne koestallen. Daar is het akkerland vervangen door met gier bemeste weiden en maïsvelden.

De wandeling is niet alleen interessant vanwege de geologie. Archeologie en cultuurhistorie zijn ook vertegenwoordigd door de aanwezigheid van grafheuvels uit de ijzertijd, hunebedden en overblijfselen van een Duits vliegveld uit de Tweede Wereldoorlog. Ons startpunt hebben we verlegd naar restaurant Frederikshaven aan de Drentsche Hoofdvaart, waar een groot parkeerterrein is. Vandaar loop je de Dorpsstraat in en kom

je langs het officiële startpunt. De lengte neemt dan met twee kilometer toe.

Vooraf in het weekend is het druk rond de hunebedden op de Havelterberg. Dat dit een aantrekkelijk wandelgebied is, blijkt uit paaltjeswandelingen en de geel-rode en geel-blaauwe markering van langeafstandwandelpaden die door dit gebied lopen. Ook is er vanuit Uffelte een knapzakroute. Omdat het bijbehorende routekaartje erg globaal is, is het meenemen van een goede kaart aan te bevelen.

Jan Frederik Lubbers
Trijnie Huisman

Ook op de Uffelter Es

PRAKTISCH

Rondom de Uffelter Es

'Rondom de Uffelter Es' is opgenomen in *ANWB Landschappengids Nederland*, een bijlage bij *ANWB Landschappenboek Nederland*. Beginpunt Uffelte ligt aan de N371 Meppel-Assen langs de Drentsche Hoofdvaart. Vanaf het parkeerterrein bij restaurant Frederikshaven en bushalte Rijksweg/Dorpsstraat naar het westen de Dorpsstraat in. Een andere mogelijkheid is de auto halverwege de route te parkeren op "P Hunebedden" aan de weg Havelte-Frederiksoord (N 353).

Onze aandacht gaat uit naar de wandelroutes

Met de Vlaamse leeuw op (laarzen)pad

Door de Vallei van het Merkske

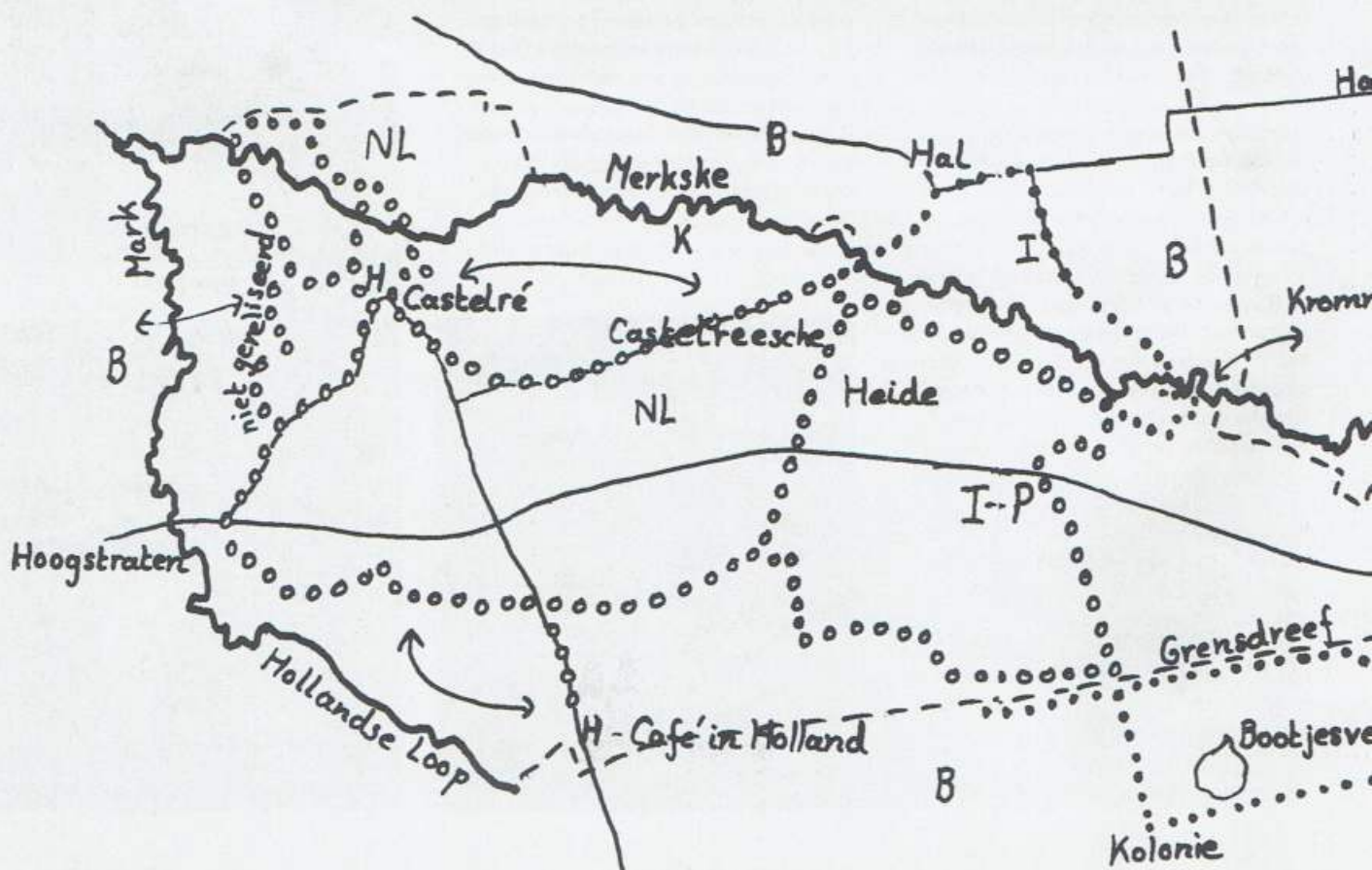
Rond Baarle-Nassau weet je vaak niet of je op Nederlandse of Belgische grond loopt. Helemaal verwarrend wordt het als je een Vlaams laarzenpad, met de Vlaamse leeuw als logo, volgt en toch in Nederland bent. Gelukkig hoef je voor dit pad geen wegnegnet van 60 euro te kopen.

Twee namen

Het Merkske vormt de grens in dit onbekende stukje Nederland. Nu eens ligt Nederland aan de noordzijde van dit beekje, dan weer Vlaanderen. Een beter bewijs dat de grens hier grillig loopt, is er niet. Een prachtig beekje, dat Merkske, slechts een paar meter breed. Het kronkelt nog net als tientallen jaren geleden. Juist de ligging op de landsgrens heeft verhinderd dat het is rechtgetrokken – een lot dat veel andere Brabantse

beken wel ten deel is gevallen en dat nu met veel geld weer wordt rechtgezet.

Bij het Belgische Hoogstraten mondt het Merkske uit in de Mark. De Belgen noemen – in tegenstelling tot hun Zuidermark, die bij Wortel in de Mark uitstroomt – het Merkske ook wel Noordermark of Halsche Mark, naar de buurtschap Hal. Volgens ons, Nederlanders, is de Noordermark slechts een klein zijbeekje dat ten noorden van

Ginhoven met ons Merkske samenvloeit. Wie het nu begint te duizelen, kan ik maar één raad geven: ga er eens kijken. Zeker weten dat je vanzelf in hoger sferen komt van het Merkskedal of de Vallei van het Merkske, zoals de Vlamingen het dal plegen te noemen. Hier heeft bijna alles twee namen.

Beekdalreservaat

Het Merkske zelf is maar zo'n 16 km lang; het begint ongeveer ter hoogte van het Belgische Zondereigen. Daar begint de Schouwloop, de doorgetrokken bovenloop van het Merkske, die in de eerste helft van de negentiende eeuw ten behoeve van de afwatering van onder meer de Turnhoutse Heide is gegraven. Al in de jaren zeventig werd in nota's de lof bezongen van de landschappelijke en natuurwetenschappelijke waarden van het Merkskedal. Vele jaren en nota's verder is in het kader van de ruilverkaveling Baarle-Nassau een begin gemaakt met de verwerving en inrichting van gronden als natuurgebied. Momenteel gaat het om ruim 300 hectare, verspreid over het hele beekdal en aangrenzende hogere gronden. Uiteindelijk zal het beekdalreservaat van het Merkske grensoverschrijdend wellicht de duizend hectare benaderen en daarmee, na de Drentse Aa, het tweede grote beekdalreservaat van Nederland kunnen worden.

Waarom is het realiseren van zo'n uitgestrekt beekdalreservaat zo belangrijk? Had men niet alleen kunnen volstaan met de natte gronden langs de beek? Waarom ook

Laarzenpad Vlaamse Leeuw in combinatie met SBB Laarzenpad

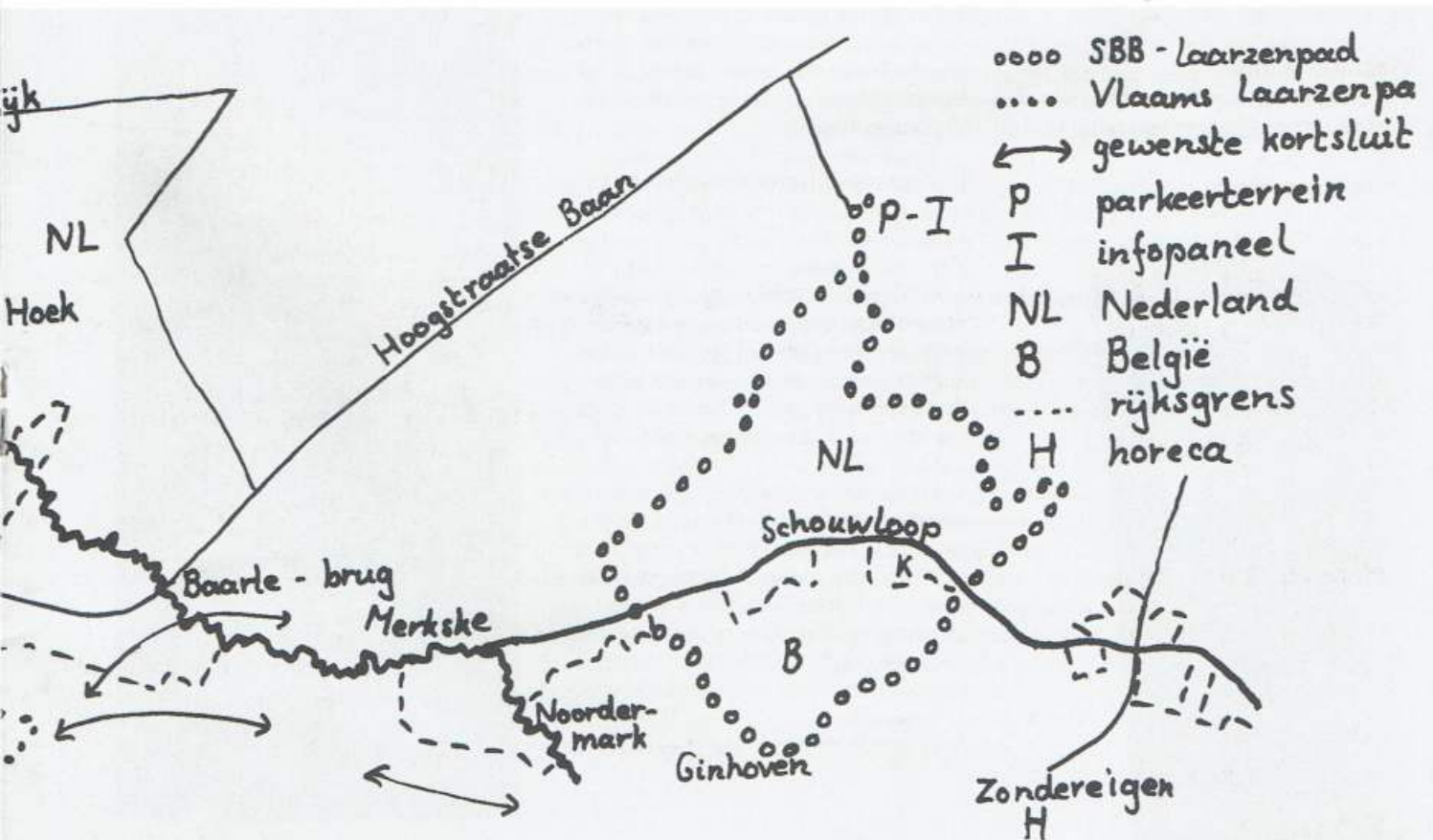
de hogere gronden op de flanken van het beekdal, waar de landbouw goed uit de voeten kan? De landbouwgronden rond het Merkske liggen een paar meter hoger dan de beek. Van de mest die boeren op hun maïsakkers uitrijden, stroomt een gedeelte via greppels en slootjes uiteindelijk het beekdal in. Die meststoffen verstikken in feite de kwetsbare plantengroei van de hooilandjes rond de beek. Daarom wil Staatsbosbeheer een deel van de hogere landbouwgronden

aankopen om daar een einde te maken aan het bemesten.

Laarzenpaden

Voor de wandelaar zijn die aankopen ook van belang. Eigenlijk was het beekdal van het Merkske tot eind vorige eeuw moeilijk toegankelijk: veel zandwegen liepen dood in de akkers en langs de beek liepen al hele-

(Lees verder op volgende pagina)

(Vervolg pagina 11)

maal geen paden. Zo'n tien jaar geleden is dat veranderd. Staatsbosbeheer heeft doodlopende zandwegen via 'laarzenpaden' aan elkaar gekoppeld, dwars door graslanden en bosjes, soms erg modderig. Drie routes zijn toen uitgewerkt.

Nieuwe aankopen bieden ook perspectief op nieuwe kortsluitingen. Op het kaartje zijn – vanuit de optiek van de wandelaar – enkele wensen aangegeven die TeVoet heeft voor nieuwe kortsluitingen. Op de Castelreesche Heide (juist in dit gebied wil Staatsbosbeheer nieuwe gronden verwerven) gaat het om een verbinding 'van de verharde weg af' tussen het paalkampeerterein en Casterlé. Verder zouden enkele verbindingen de wandelinfrastructuur in het gebied aanzienlijk verbeteren. Het betreft de verbinding naar de Kromme Hoek – daar liggen nu enkele prachtige doodlopende zandwegen – en verder naar Ulicoten, tussen de omgeving van het Bootjesven en Ginderdoor (ter vermijding van de voor wandelaars gevaarlijke weg Hoogstraten–Baarle-Nassau bij Baarlebrug) en van Café in Holland richting Castelré (ook hier een weg met veel sluipverkeer). Een verbinding van het Bootjesven over Vlaams grondgebied naar Zondereigen is een laatste wens die bij vervulling een fraai rondje tussen de huidige SBB-laarzenpaden mogelijk zou maken. Het Bootjesven is gelegen in de voormalige Rijkswelddadigheidskolonie van Wortel, een uitgestrekt bos- en natuurgebied met mooie lanen. TeVoet gaat de genoemde wensen bespreken met Staatsbosbeheer. Het kan een mooi grensoverschrijdend project worden.

Vlaamse leeuw

Enkele jaren terug vond ik ten zuidoosten van de buurtschap Hal een bruggetje van

niets naar nergens over het Merkske. Nu blijkt het te liggen in een Vlaams laarzenpad, met de Vlaamse leeuw als logo. Het startpunt ligt in Hal. De route loopt aan beide zijden van het Merkske door de Halsche Beemden, met fraaie hooilanden en elzenbroekbossen; deze zijn vrij toegankelijk 'mits niets wordt verstoord'. Ook ten zuiden van de 'dikke teen' waarmee Nederland rond Casterlé België in steekt, is – in de Kolonie – een Vlaams laarzenpad uitgezet. Grensoverschrijdend natuurbeheer werkt door in een grensoverschrijdend concept van laarzenpaden. Mede dankzij de Nederlandse laarzenpaden kan de wandelaar in dit onbekende gebied al lekker rondstruinen. Wie de tijd heeft, loopt ook eens een doodlopend zandpad in. Er zijn er genoeg.

Om de Lopend Vuur-route niet te lang te maken (en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer in het oog te houden) zijn lang niet alle laarzenpaden in de route opgenomen. Wie er niet voor terugschrikt zijn tentje op een van de paalkampeertereinen op te zetten, kan moeiteloos enkele dagen in deze afgelegen streek wandelen.

Café in Holland

Het enige Nederlandse dorpje is Castelré, hier meer bekend als het Groeske. Het betekent 'weg naar het kasteel'. In het dorp staat nog een in 1634 gebouwde langevelboerderij, het oudste huis van Baarle Nassau. Verschillende korstmossen sieren de bakstenen muren met groene, gouden en rode plakkaten. Befaamd – en druk op zondagen – is het café met de naam 'Café in Holland'. Vanaf 1896 serveren achtereenvolgende generaties van de familie Snoeijs hier al 'Ei met Hesp'. Wie er een pintje pakt, moet er wel rekening mee houden dat het dik 12 kilometer lopen is om bij de dichtstbijzijnde bushalte te komen.

Voorjaars-bloemenpracht

Het vroege voorjaar is de beste tijd om in het gebied rond te struinen. Slanke sleutelbloem, bosanemoon en speenkruid kleuren gele vlekken in bosranden. De in ons land heel zeldzame knolsteenbreek komt in sommige hooilanden zelfs vrij veel voor. Zomers fladderen in de beemden – 'beemd' is het Brabantse woord voor een hooilandje langs een beek – vele kleurrijke dagvlinders.

In het Merkske ontbreken eigenlijk alleen typische 'beekvogels'. De bekendste, de ijsvogel, ziet geen kans nesten te graven in de sterk begroeiende en jaarlijks gemaaide beekoevers. En in de zomerperiode is de beek, dan soms niet meer dan een miezerig stroompje van 10 centimeter diep, volstrekt ongeschikt voor deze duikende viseter.

Harry Benschop

PRAKTISCH

Lopend Vuur route

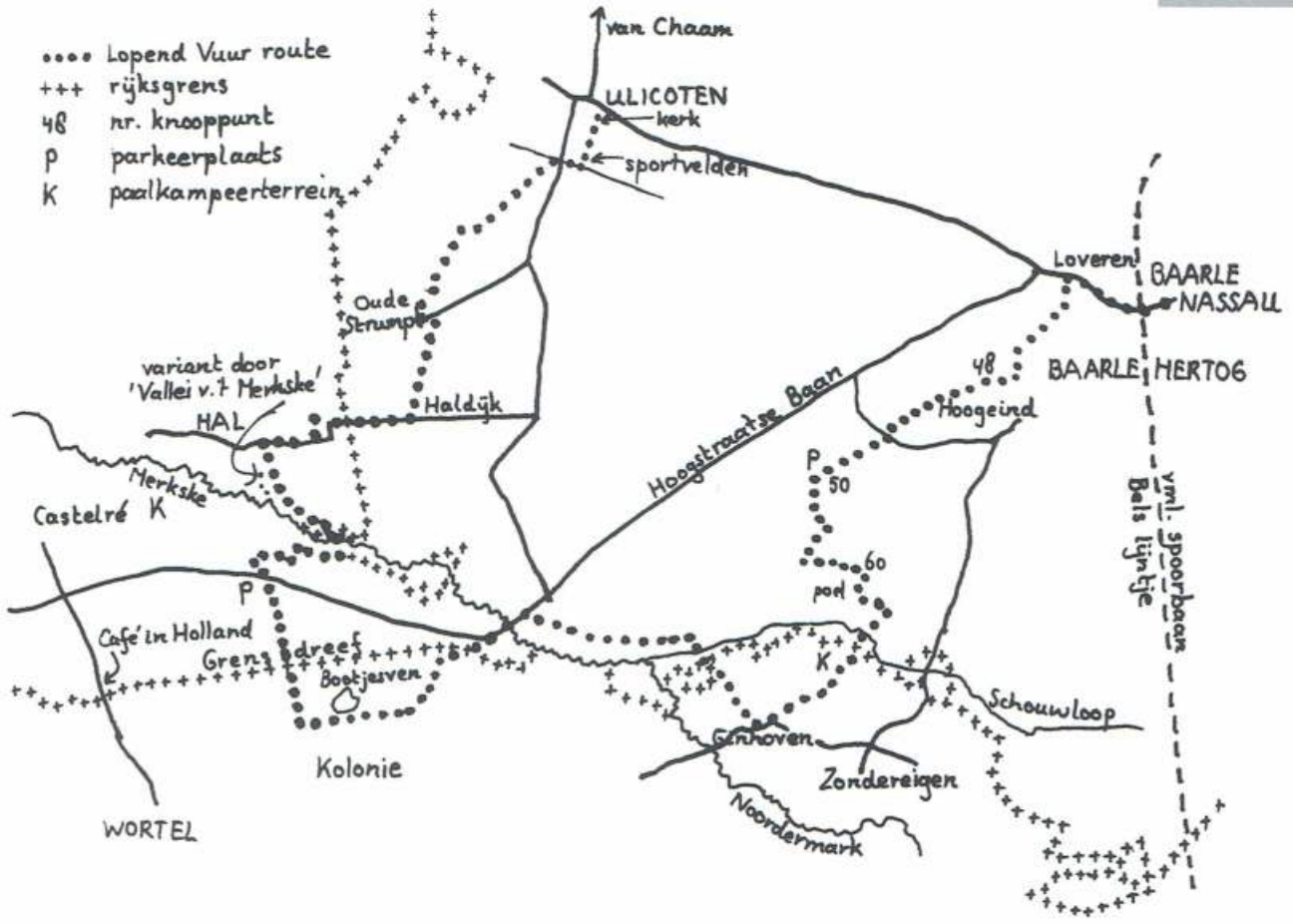
Het startpunt Ulicoten en het eindpunt Baarle-Nassau zijn vanuit Breda en Tilburg bereikbaar met bus 132. Deze bus rijdt elk uur, op werkdagen meestal elk half uur. Houd er wel rekening mee dat lang niet alle bussen (ongeveer één op de twee) via Ulicoten rijden!

Horeca: alleen in Ulicoten en Baarle-Nassau. Zo'n twee kilometer van de beschreven route af ligt het genoemde Café in Holland. Ook in het dorpje Zondereigen zijn enkele cafés.

Rond Baarle Nassau – niet in de omgeving van Castelré – kom je op enkele plaatsen de groen-gele markering van het wandelnetwerk van het streekgewest West-Brabant tegen. Kaarten bij de WVV in Baarle-Nassau/Hertog, waar je ook routebeschrijvingen van de Zondereigen-wandelingen kunt verkrijgen.

Zondereigen is het enige stukje van de gemeente Baarle-Hertog dat in België ligt.

Op zondag 6 mei kun je meelopen met een georganiseerde wandeling van Ulicoten naar Baarle-Nassau, zie de activiteitenkalender.

Tegenover de kerk van Ulicoten het Kerkepad inslaan. Bij de sportvelden RD langs het hek, smal voetpad, dat na een watertje (De Bremer) overgaat in een tegelpad. Loop hier links om de gebouwen naar de verharde weg. Op deze weg RA. Op kruising RD (Heikantstraat) en na 50m schuin LA onverharde weg. Na ca. 20 minuten kom je bij de buurtschap Oude Strumpt, een tiental woningen en schuren. Op verharde weg LA, op kruising opnieuw LA, voorlangs 't Klompke. RD de Nieuwe Strumptsebaan inlopen en 1e zandweg RA, Krommehoeksedreef. Op klinkerweg RA. Over de grens heet deze weg Hal. Aan bosrand RD de Gouvernementsbossen in. Voor het huis links aanhouden en bij verharde weg RA. Eerste zijweg, net voor eerste bebouwing van Hal, LA, weg met betonplaten. Na het infopaneel kun je, ongeveer 100 meter erna, RA door klaphekje. Via een modderig pad (voor een stukje je eigenweg zoeken) krijg je mooi zicht op de Vallei van 't Merkske, zoals Natuurpunt dit natuurgebied heeft genoemd. Bij drinkpoel door klaphekje weer naar de weg van betonplaten. Je kunt ook over deze weg blijven lopen. De weg gaat verderop over in een graspad. Bij de bosrand een wat onduidelijk pad (laarzenpad met de Vlaamse leeuw) door het bos volgen. Met een bruggetje over Het Merkske, nog een stukje bos, dan langs de rand van een beemdweiland, steeds de tekens van het Vlaams laarzenpad volgend. Gaat over in wat we wel als een pad durven betitelen. Op 1e splitsing LA, SBB-laarzenpad volgen. Aan het eind van de houtsingel RA door klaphekje, SBB-laarzenpad blijven volgen. De verharde weg oversteken bij parkeerterrein Merkske RD over zandweg. Bij bosrand (Grensreef) RD de Kolonie ingaan, opnieuw tekens van het Vlaamse laarzenpad. Op kruising bij paddestoel 90525/001 LA. Aan je linkerhand zie je het Bootjesven.

Onverharde weg uitlopen, aan het einde LA. Aan het einde RA (zandweg) en bij verharde weg opnieuw RA. Deze weg ca. 500 meter blijven volgen (pas op, er wordt hier hard gereden) en na huisnummer 75 RA, onverharde weg. Deze weg, die op sommige plekken zeker na regen nauwelijks deze naam verdient, helemaal uitlopen. Wie wat tijd heeft, kan over enkele onverharde zijpaden richting Het Merkske lopen (en weer terug). Op het einde RA, zandweg die bij het Raijkens Schoor over Het Merkske leidt; Het Merkske is hier niet veel meer dan een sloot. Vlak voor het gehucht Ginhoven (nergens een naam aanduiding) zie je weer het teken van het SBB-laarzenpad, weg wordt verhard. Op kruising van verharde wegen in Ginhoven LA, nr. 6 van de Zondereigen-wandelingen volgen. Na het laatste huis wordt de weg weer onverhard. Aan je linkerhand krijg je een verwijzing naar een SBB-paalkampeerterrein, opnieuw Het Merkske (hier nog Schouwloop geheten) over en ca. 500 meter verder LA, SBB-laarzenpad en groen-gele markering volgen. Bij klaphekje RA, door weiland met poel. Laarzenpad blijven volgen, bij knooppunt 60 LA. Nog steeds laarzenpad (markering niet overal even duidelijk), daarom beter de groen-gele markering blijven volgen tot knooppunt 50. Op dit punt, hier staat ook infopaneel Merkske, RA, verharde weg. Aan het eind LA en na 50 meter RA over modderig pad naar de buurtschap Hogeind, met veel varkensschuren. In Hogeind RD en bij laatste stal het middelste pad inslaan (opnieuw een groen-gele markering). Na het bos bij knooppunt 48 RA, zandweg langs achterzijde camping. Op kruising links aanhouden en bij bosje midden in het veld rechts aanhouden. Deze zandweg helemaal uitlopen tot de buurtschap Loveren, een van de Belgische enclaves. In Loveren RA naar het centrum - via de straat Loveren - van Baarle-Nassau. Voor de bus naar Breda of Tilburg kun je het best bij de voormalige spoorbaan LA, voor het centrum met de vele cafés en restaurants nog even RD.

Lopend Vuur route

ALGEMENE LEDEN- VERGADERING

14 april 2007

De rol van TeVoet bij boerenlandpaden

TeVoet heeft enkele jaren geleden het initiatief genomen voor meer wandelpaden over boerenland. Voor 1000 kilometer was zo'n 1 miljoen euro nodig, bedachten wij. Dan betaalt het ministerie van LNV de helft en komt de andere helft van de provincies, bedacht de minister. Het past in het Investeringsprogramma Landelijke Gebieden om dit type voorzieningen te maken, waarbij de boer een tegemoetkoming krijgt voor de beheerkosten. Hij moet het pad voor de wandelaar begaanbaar houden, zoals gras maaien en overstapjes maken. Maar hij kan ook inkomstenderving lijden, omdat een deel van het land minder opbrengt. Alle provincies zijn met het onderwerp aan de slag gegaan, maar het enthousiasme hing natuurlijk af van de animo om mee te betalen.

Wat kan TeVoet doen aan de totstandkoming van boerenlandpaden?

Deze vraag staat centraal bij de ALV van 14 april. Wanneer wordt een pad voor TeVoet interessant? Welke kwaliteitseisen willen we aan deze paden stellen? Sluiten ze aan op andere paden of op de bebouwde kom, of wordt het een rondje vanaf een parkeerplaats? Wat kunnen de regio's van TeVoet inbrengen voor het maken van nieuwe boerenlandpaden?

De beantwoording van de vragen is geen voordracht van het bestuur, maar een discussie met de leden. We verwachten een boeiende discussie met bruikbare uitkomsten.

PRAKTISCH

Algemene ledenvergadering

De ALV op 14 april vindt plaats in Amersfoort, Utrechtseweg 57 (ROVER-kantoor) en begint om 11 uur. Na een kort huishoudelijk gedeelte komt het thema aan de orde. Vanaf half twee nemen we de kuierlatten en gaan we op verkenning in de directe omgeving van Amersfoort.

Pont Steur Ouwe jongens krentenbrood

Nu geen informatie over wandeltochten die je met behulp van pontjes kunt maken. We willen dit keer de schippers in het zonnetje zetten en kiezen daartoe de vrijwillige schippers van Pont Steur.

De jaarverslagen van dit pontje, varend over het Steurgat terzijde van Werkendam van de Oostwaard naar de Noordwaard in de Biesbosch, zijn ieder jaar weer de moeite van het lezen waard. Vol menselijke verhalen, anekdotes, ongelukken, verslagen van stormen, te verrichten onderhoudswerk, enzovoort, van heel dichtbij door de schippers zelf beschreven.

De verslagen bevatten tevens gedetailleerde informatie over de topdagen, over de herkomst van de passagiers, belevenissen en reisverslagen. Het cijfermateriaal is vaak in overzichtelijke schema's bijeengezet. Op 9 augustus 2000 kwam het pontje voor het eerst in de vaart. Het eerste jaar telde men 1515 passagiers in 34 vaardagen, nu (2006) meer dan 8600 overzetten in 119 vaardagen. Leen Kieboom was vanaf het begin coördinator. Dit jaar ging hij met zijn scooter onderuit en kwam met een gebroken scheen- en kuitbeen in het ziekenhuis terecht. De andere schippers konden zijn taken overnemen.

Om een indruk te geven van de manier waarop de zeven vrijwilligers met elkaar omgaan, volgen hieronder enkele citaten uit de jaarverslagen 2003 en 2006.

Uit een interview met Thera Pruijsen in Jaarverslag 2003:

"Als slotopmerking heb ik het volgende: het feit dat ik de enige vrouw was in het gezelschap, werd door de 'mannen' goed geaccepteerd. Nog nooit heb ik een opmerking gehoord over het niet goed vastleggen van de pont of een steek die niet goed zat, terwijl ik toch van de 'wal' kom. Dat heb ik altijd in mijn collega's gewaardeerd."

Uit een interview met Bas Heijstek in Jaarverslag 2006 (Bas was tot zijn 65e pontbaas over de Boven-Merwede tussen Werkendam en Boven-Hardinxveld):

"Echt, in het voorjaar staan we weer te trapelen om te beginnen met het vaarseizoen. Het is een leuk spulke en we hebben een gouden ploeg. Een goede binding ook met elkaar, zelfs het onderhoud doen we samen. [...] Ik was net met pensioen en er werd gevraagd of ik niet eens ter plekke wilde kijken. Ja, daar bij 't Kooike was ik direct verkocht."

Kent u die uitdrukking nog: 'ouwe jongens krentenbrood'? Het betekent dat mensen ongedwongen en kameraadschappelijk met elkaar omgaan. Bij het lezen van de jaarverslagen moest ik vaak aan dit gezegde denken. Gelukkig is één van de schippers overigens een vrouw.

Rob de Jong

Meer dan 8600 overzetten in 119 vaardagen

Tussen Uithoorn en Weesp

Plan Natuurmonumenten voor wandelroute langs Stelling van Amsterdam

Tussen Fort Abcoude en Fort Nigtevegt gaat Natuurmonumenten een wandelroute aanleggen. De vereniging hoopt de route te kunnen uitbreiden tot een langere route voor wandelaars, fietsers en kanoërs langs een snoer van forten van Uithoorn tot aan Weesp.

Fort Nigtevegt

De gemeente Abcoude heeft Fort Abcoude in mei overgedragen aan Natuurmonumenten. Het fort, acht hectare groot, is het achtste fort van Natuurmonumenten in de Stelling van Amsterdam. Het is het oudste landfort van de Stelling. De aarden wal van het buitenfort wordt opgenomen in een wandelroute. Deze route loopt van Fort Abcoude langs de veenrivier het Gein, door de groene weilanden en over een oude liniedijk naar Fort Nigtevegt bij het Amsterdam-Rijnkanaal.

Uitbreiding

Door het uitbreiden van de route van Uithoorn en Weesp wil Natuurmonumenten recreanten het Groene Hart ten zuiden van Amsterdam op een nieuwe manier laten beleven. Voor de realisatie van de route is bij de overdracht van Fort Abcoude steun gevraagd aan de provincies Noord-Holland en Utrecht. Een routeschets is overhandigd aan wandel-gedeputeerde Jan van Bergen van Utrecht.

Het zou heel mooi zijn als een dergelijke wandelverbinding tot stand komt. De Stelling van Amsterdam was opgenomen in een LAW, de Amsterdamse Ommegang. Vanwege de almaar uitdijende woonkernen en bedrijfsterreinen, en niet te vergeten alle infrastructurele werken, wordt niet voorzien

in een heruitgave van deze route. TeVoet kent de plannen van Natuurmonumenten nog niet, maar verwacht in elk geval dat er gescheiden routes voor wandelaars en fietsers worden gecreëerd. Het zou het beste zijn als de wandelroute – toch zeker grotendeels – exclusief voor wandelaars wordt bestemd. Wellicht dat ook enkele kaden in Botshol in het plan worden opgenomen; vanuit de wandelobby is daar al eerder op aangedrongen.

Het idee van Natuurmonumenten past prima in de in het vorige nummer van Lopend Vuur beschreven plannen van GroenLinks. Deze houden in dat het eeuwenoude polderlandschap van de Vecht en het Gein toegankelijker wordt gemaakt voor de wandelaar, om zo de waardering van dit landschap groter te maken, in een poging de dreigende aanleg van een nieuwe snelweg tussen de A6 en A9 af te wenden.

Werelderfgoed

De Stelling van Amsterdam is een verdedigingslinie van 135 km rondom de hoofdstad, die tussen 1880 en 1920 is aangelegd. De stelling bestaat uit een ingenieus stelsel van forten, liniedijken, sluizen en laaggelegen land en is op de werelderfgoedlijst van Unesco geplaatst. Nadat de stelling haar militaire betekenis was kwijtgeraakt, ont-

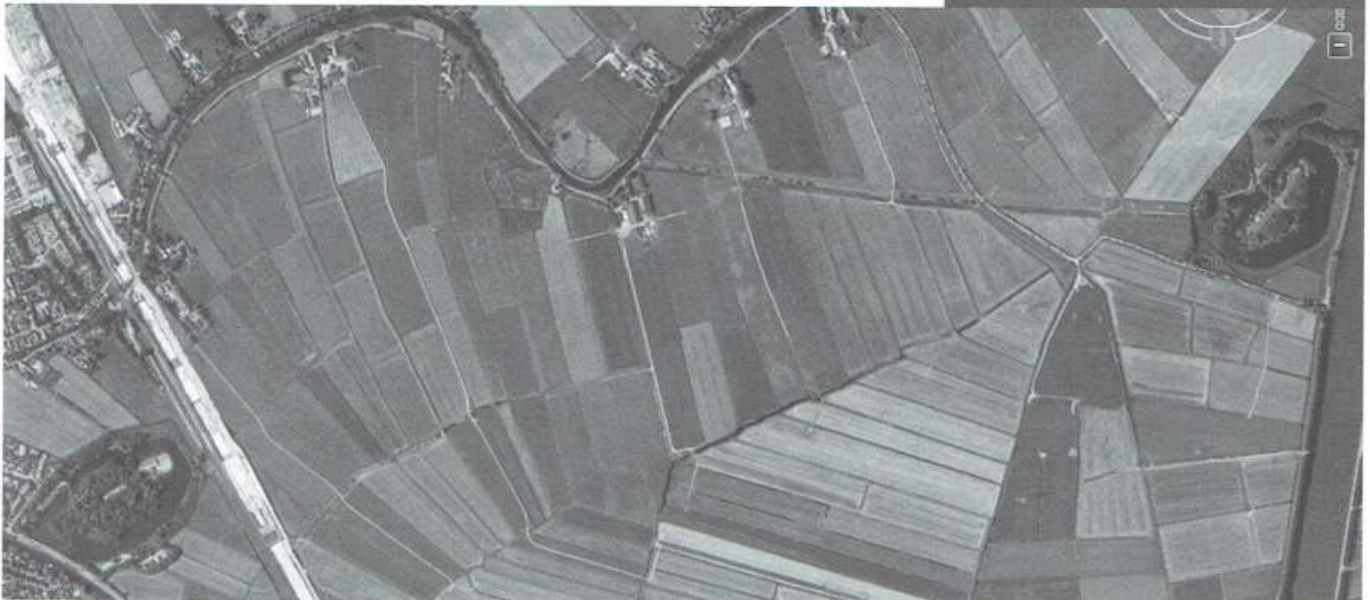

Fort Abcoude

wikkelden de meeste forterreinen zich tot eilanden van rust en stilte in de steeds drukker worden Randstad. In de huidige tijd kunnen ze volgens Natuurmonumenten uitstekend fungeren als vertrek- en rustpunten voor recreanten die het landelijk gebied op de fiets, te voet of met de kano willen verkennen.

Tussen Uithoorn en Weesp heeft Natuurmonumenten inmiddels vijf forten op rij in eigendom: Fort Waver-Amstel, Fort Botshol, Fort Abcoude, Fort Nigtevegt en Fort Hinderdam.

Links het Fort Abcoude en rechts Fort Nigtevegt

Beter OV in Limburg voor de wandelaar

Van Ven-Zelderheide tot het Drielandenpunt. Veel plaatsen in Limburg die het jaren zonder openbaar vervoer hebben moeten stellen, zijn met de nieuwe dienstregeling uit hun 'OV-isolement' verlost. Ook in het weekend. Dat biedt perspectief voor de wandelaar.

Vaak was het een hele puzzel je eindpunt van een wandeling zo te kiezen dat je met openbaar vervoer weer terug kon. Door de week viel het nog wel mee, maar op zaterdag en zondag was het zo goed als onmogelijk van 'de uithoeken' van Limburg weer in de bewoonde wereld, bij je auto of bij een station te komen. Met de nieuwe dienstregeling die eind vorig jaar in Limburg is ingegaan, is er veel verbeterd. De planning van een wandeltocht is er een stuk makkelijker op geworden. Lang wachten op een bus is ook niet meer nodig, want bijna overal rijdt er ten minste elk uur een bus, ook in het weekend en 's avonds. Voor wie vroeg op pad wil, is er ook goed nieuws: de meeste bussen beginnen al vroeg, op zondagmorgen meestal al vóór 8 uur.

Halten Maasduinen

De sterk verbeterde dienstregeling zal ook de wandelaar plezier maken die gebruik maakt van de Groene Halten in de Maasduinen, op de rechter Maasoever tussen Mook en Venlo. Het wachten is nu beperkt tot ten hoogste een half uur, ook in het weekend. En om een lange busreis vanuit Nijmegen te vermijden, is het gebied van de Maasduinen ook elk half uur vanaf station Venray bereikbaar. Dit is vooral interessant voor wie in de omgeving van Arcen, Well of in de Hamert wil gaan wandelen.

We geven geen volledige opsomming van de plaatsen waar je allemaal kunt komen met de bus. Op de site van Veolia staan prima kaarten met daarop alle buslijnen. We staan dan ook met enkele tips buiten de geijkte wandelgebieden.

In **Thorn**, het gezellige witte stadje in Midden-Limburg, komt elk half uur de bus vanuit Roermond, elk uur vanuit Weert. Thorn is het eindpunt van het Grenslandpad en een etappeplaats voor het Pelgrimspad. Het is ook een prima uitvalsbasis om te struinen door de nieuwe natuur van de Grensmaas, onder andere het Koningssteen. Of je kunt er gebruik maken van de vaak schitterende paden van het lokale, grensoverschrijdende wandelnetwerk Drie Eigen van Regionaal landschap Kempen en Maasland.

Ook het 'Eiland in de Maas' met **Stevensweert** en Ohé en Laak is gemakkelijk bereik-

baar, elk uur vanuit Echt. Het oude stadje Stevensweert is in 1633 door de Spanjaarden omgebouwd tot vestingstad. De vestingwerken werden in de negentiende eeuw gesloopt, maar het karakteristieke stratenplan – met klinkerstraatjes die alle naar het centrum lopen – bleef, samen met de monumentale gebouwen en het kanon. Via natuurpaden loop je van Stevensweert naar de Hompesche Molen, een stellingmolen waarin nu een informatiecentrum is gevestigd. Rond de meeste plassen op het eiland is het heerlijk dwalen.

Vanuit Ohé en Laak loop je, na met het seizoenspuntje de Maas te zijn overgestoken, in een half uur naar het Belgisch-Limburgse **Maaseik** (en verder via het oude vestingstadje Stokkem naar Berg bij Urmond; rond Stokkem is ook een wandelnetwerk van Regionaal landschap Kempen en Maasland). De busverbindingen met België en Duitsland zijn ook verbeterd, want in Maaseik – waar ook het Pelgrimspad doorheen loopt – staat elk uur de bus voor je klaar naar Sittard of Weert.

Wandelaars op het **Maas-Swalm-Nette pad** zullen blij zijn met de bus die dagelijks elk uur vanuit Roermond naar het Duitse Heinsberg rijdt. Ook het informatiecentrum bij Herkenbosch en het **Nationaal Park De Meinweg** zijn veel beter bereikbaar geworden dan voorheen (dagelijks elk half uur), evenals het twee jaar geleden in Lopend Vuur beschreven Roer- en Kerkepad in de gemeente Roerdalen.

Ook het **Zuid-Limburgse Heuvelland**, voor velen dé wandelstreek bij uitstek, heeft betere verbindingen gekregen. Goede uitvalsbases voor wandelingen, zoals Noorbeek, Sienaken, Epen en Vijlen, zijn minimaal één maal per uur bereikbaar. En wie net over de grens in Teuven (Voerstreek) is terechtgekomen, kan elke twee uur – met een buurtbus, niet op zondag – weer terug naar Nederland.

Wie ten slotte benieuwd is waar Ven-Zelderheide ligt, moet het zoeken in Noord-Limburg. Vanaf Gennep kun je er langs de Niers en door het natuurgebied Zeldersche Driessen eens naar toelopen.

PRAKTISCH

OV Limburg

- Alle informatie over het busvervoer in Limburg en over de treindiensten Nijmegen-Roermond en Maastricht-Kerkrade kun je vinden op www.veolia-transport.nl/limburg. Op deze site staan ook overzichtelijke lijnennetkaarten.
- De Maasduinen (Groene Halte-wandelingen) tussen Gennep en Venlo zijn elk half uur vanuit Nijmegen, Venray en Venlo bereikbaar met bus 83, 84 of 85.
- Thorn is bereikbaar vanuit Roermond met bus 72 en 73 (vertrek 4 en 27 minuten over het hele uur) en met bus 73 vanuit Weert (elk uur om -.21). Vanaf station Echt kun je 13 minuten over het uur met bus 86 naar het 'Eiland in de Maas' (Stevensweert) of als dat beter uitkomt om '27 over' vanuit Roermond met bus 72 naar Maasbracht, waar je kunt overstappen op bus 86.
- Maaseik wordt aangedaan door bus 70 van Weert (vertrek om -.51) naar Sittard (vertrek naar Maaseik om -.16). Let wel even op: in het weekend rijdt deze bus slechts één maal in de drie uur op het Belgische traject tussen Stramproy, Maaseik en Roosteren, vertrek vanuit Weert om 7.51, 10.51 uur, enz.
- Vanuit Roermond kun je elk half uur om -.23 en -.53 met bus 78 naar Herkenbosch, Vlodrop en NP de Meinweg en elk uur om -.08 met bus 79 naar Heinsberg; laatste bus terug vanuit Heinsberg om 19.47 uur.
- Voor bus 21 van Ven-Zelderheide (vertrek om -.21) naar Gennep moet je een uur van tevoren bellen met nummer 0900-0699.

Op zondag 3 juni organiseert TeVoet een wandeling over het 'Eiland in de Maas'; zie de activiteitenkalender

Vijf jaar actie om vijftig meter

Geschiedenis

Bij Gouda, in de buurtschap Stolwijkersluis, loopt van de Oude Brugweg naar de in 1954 gebouwde (nieuwe) Haastrechtse brug een voetpad langs de Hollandse IJssel. Dit voetpad bestond al voor de komst van de nieuwe brug als jaagpad. Na de bouw van de nieuwe brug en de afbraak van de oude brug werd dit pad een korte en veelgebruikte voetgangersverbinding tussen Stolwijkersluis en de stad Gouda (zie foto). In 1957 werd er een transformatorstation gebouwd. De eerste twee eigenaren sinds 1957, het gemeentelijk energiebedrijf en een dakdekkersbedrijf, gedoogden het gebruik van het voetpad.

In 2002 echter besloot de huidige eigenaar, bij de verbouwing van zijn buitenterrein en de aanleg van een parkeerplaats, het pad met dwarshekken af te sluiten. Voor de verbouwing was in 2001 vergunning verleend door de gemeente Gouda.

Actie

De werkgroep Gouda-Krimpenerwaard, die zich inzet voor een leefbare stadsrand (en als werkgroep lid is van TeVoet), benaderde TeVoet of de vereniging in principe bereid was een juridische procedure te beginnen om het stukje voetpad van vijftig meter weer toegankelijk te maken. De werkgroep had direct na de afsluiting al contact opgenomen met de eigenaar om hem te overreden het voetpad in stand te houden in zijn plannen, maar dat had niet tot een concreet resultaat geleid.

Het stukje voetpad wordt ervaren als een prettige schakel tussen Gouda en de Krimpenerwaard, want direct na de Haastrechtse Brug kom je via het voetpad uit in de oude dorpsstraat van Stolwijkersluis, de Oude Brugweg, en kun je het drukke verkeer bij de rotonde van Stolwijkersluis vermijden. TeVoet besloot dan ook geld te reserveren voor een juridische procedure.

Steun en hulp bij het bepalen van de procedure en de mogelijke consequenties kregen we van advocaat Bart Poiesz. Pro deo stond hij voor ons klaar. De Werkgroep Gouda-Krimpenerwaard ging voortvarend aan de slag om buurtbewoners te vinden die schriftelijk wilden verklaren dat zij gedurende een bepaalde periode van het pad gebruik hadden gemaakt. Hiervoor hadden de werk-

groepleden een standaard A4-formulier gemaakt. Dit bevatte uitleg over de geschiedenis van het pad, ruimte om bijzondere herinneringen aan het voetpad te noteren, en ruimte om het verzoek te ondertekenen om het recht op overpad te formaliseren. Bovendien probeerden ze binnen de Goudse gemeenschap en via de pers ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt steun te vinden voor behoud van het pad.

In maart 2004 heeft TeVoet in een brief aan de gemeente Gouda de situatie aangekaart. Wij hebben aangegeven dat dit pad ten onrechte door een hekwerk is afgesloten, aangezien het een openbare weg betreft zoals bedoeld in de Wegenwet. Het feit dat een pad niet meer op de wegenlegger staat, is niet bepalend voor het openbare karakter. Bepalend is slechts dat een pad gedurende minimaal dertig jaar in gebruik is. Door twaalf personen werd schriftelijk verklaard dat zij gedurende een bepaalde periode gebruik hadden gemaakt van het pad, samen ruimschoots meer dan dertig jaar.

De gemeente Gouda erkende dat het pad een openbaar pad was, maar... startte vervolgens in september 2004 de procedure om het pad aan de openbaarheid te onttrekken. Hiertegen werd door meerdere organisaties bezwaar aangetekend. En natuurlijk ook door TeVoet.

Daarna werd het stil... In de wandelgangen hoorden we wel dat de gemeente in gesprek was met de buurtschap en de eigenaar om het pad te heropenen.

Succes

De gemeente Gouda heeft kort geleden officieus bevestigd dat dit contact succesvol is geweest. Er zal nog voor de zomer een houtsnipperpad parallel aan de Hollandse IJssel worden aangelegd. Het pad wordt door een hek afgescheiden van de parkeerplaats. In de dwarshekken, die blijven staan, komen deuren.

Deze oplossing verdient echter niet de schoonheidsprijs. Wij hadden graag gezien dat het pad op zijn oorspronkelijke plek, iets lager, zou worden aangelegd. Je kijkt dan niet tegen geparkeerde auto's aan. Bovendien stroken deuren niet echt met de openbare status van het pad. Misschien kan er nog bijgestuurd worden. Maar eigenlijk zijn dit bijzaken. Wat telt is: een stukje rivieroever wordt weer toegankelijk, een oude en verkeersveilige verbinding wordt hersteld!

*Eeffien Huizing
Hans du Pré*

Langs de rotonde over het fietspad

TeVoet en recensies

ANWB Geologieboek en Landschappenboek Nederland

Een heuvel langs de weg Meppel-Pesse met heide en grassen aan de rand van het bos. Een onverharde zandweg omsluit de heuvel als een hoefijzer. Slechts drie tot vier meter steekt deze Hunnenkloosterberg boven de omgeving uit. Zo'n 150.000 jaar geleden is dit geologische verschijnsel ontstaan als smeltwaterheuvel tijdens de ijstijd.

Wie Nederland al wandelend doorkruist, zal regelmatig geconfronteerd worden met geologische fenomenen. Dr. Wim Gans heeft er een dertigtal beschreven in een klein gidsje dat behoort bij het *ANWB Geologieboek Nederland*, dat de ANWB samen met TNO heeft uitgegeven. Een ondergrond met vele geheime en verborgen schatten komt voor de wandelaar tot leven. In heldere taal legt de auteur ons uit hoe de ouderdom van gesteenten wordt geschat en hoe de veranderingen in de Nederlandse ondergrond met zichtbare gevolgen aan de oppervlakte hebben plaatsgevonden. Veel kleurrijke grafieken, kaarten en foto's verlevendigen het

boek. Van het oudste Nederland, het carboon, de steenkooltijd, waarvan in de Heimansgroeve in het uiterste puntje van Nederland zandsteenlagen zichtbaar zijn, wordt de lezer meegenomen naar de moderne tijd waarin de mens het land heeft gevormd.

En zo wordt een logische overgang naar een ander ANWB-boek gemaakt, het *ANWB Landschappenboek Nederland* van antropoloog-schrijver Gerrit Jan Zwier. 'Sporen van geschiedenis' is daarvan de ondertitel, maar eigenlijk staat ook dit boek vol met aardrijkskundige zaken. De diverse landschappen die Gerrit Jan Zwier beschrijft, zijn de afgelopen jaren namelijk onderdeel van het havo- en vwo-examen bij dit vak geweest.

In dit boek staat de rol van de mens centraal. Welke invloed heeft hij gehad bij het in cultuur brengen van de landschappen die de laatste miljoen jaar in het Kwartair zijn ontstaan? Voor de indeling van de landschappen is vooral gekeken naar de bodemsoort. Zo herkennen we uit de aardrijkskunde het zeeklei- en laagveengebied en hoogveenontginningen.

Veel is er in het landschap veranderd, zoals de oude en nieuwe topografische kaarten laten zien. Maar overal zijn nog eigen kenmerken van de streken voorhanden in de vorm van kleine landschapselementen, gekoesterd door Landschapsbeheer Nederland, dat mensen op deze manier bewust wil maken van de kwaliteiten van het landschap.

Het bijbehorende gidsje beschrijft fiets- en wandelroutes met landschapskenmerken. In het voorwoord geeft de ANWB nog even haar visitekaartje af: "Wandelaars hebben ook de beschikking over vele kilometers verharde wandelpaden." Inderdaad, steeds meer verhard, wat ten koste gaat van het met liefde beschreven landschap. Gerrit Jan Zwier schrijft in zijn inleiding: "Heel Nederland is inmiddels overdekt met een netwerk van langeafstandspaden. Al voortstappend ben je in de gelegenheid het landschap te ondergaan en in zijn samenhang te begrijpen." Laten we met deze boeken als bron het veld in gaan en wandelen over de sporen van geologie en historische geografie.

Jan Frederik Lubbers

Gans, Dr. Wim de, *ANWB Geologieboek Nederland*. Den Haag: ANWB 2006.

ISBN-13: 978-90-18-02371-3. Prijs: €17,95

Zwier, Gerrit Jan, *ANWB Landschappenboek Nederland*. Den Haag: ANWB 2003.

ISBN-13: 978-90-18-01751-4. Prijs: €14,95

Ook verkrijgbaar met fiets/wandelgidsje:

Vreuls, P., *ANWB Waterrijk Nederland*. Den Haag: ANWB 2006.

ISBN-13: 978-90-180-2271-6. Prijs: €17,95

Wandel weg in Nederland deel 2

Sinds jaar en dag heeft de zaterdagbijlage van het dagblad *Trouw* een beschrijving van een natuurtocht. Meestal is dat een wandeling, soms een fietstocht. Veel wandelingen worden gedaan door Haro Hielkema, die de rubriek is begonnen.

Onlangs is een tweede bundeling van wandelingen verschenen.

De wandelingen van Hielkema hebben een hoog TeVoet-gehalte. Hij verkiest de onverharde paden boven gestoffeerde routes en gaat op zoek naar interessante achtergrondinformatie. Het ontstaan van een landschap, de historie achter een dorp of de bijzonderheden van een klooster, kerk of kapel: het is leuk om thuis te lezen maar het prikkelt ook echt om te gaan wandelen. Bovendien lukt het hem om bij het belopen van een LAW-traject net wat andere informatie te geven dan in het LAW-boekje staat.

Erg jammer is het echter dat in het boek geen routekaartjes meer staan, terwijl het boek er genoeg ruimte voor heeft. De kaartjes kun je downloaden van de *Trouw*-site. Domme pech dat dat voor een rondwandeling over de dijk van de polder Mijzen (NH) bij herhaling niet lukte, maar een klein steekproefje wijst uit dat drie wandelingen in Zuid-Holland evenmin op de website zijn te vinden. Van een Zuid-Hollandse wandeling die er wel op stond was het niet mogelijk de gehele route te printen. Gelukkig geeft het boek informatie waar de routebeschrijving wel te vinden is.

Wandel weg in Nederland 2 is verkrijgbaar in de boekhandel en kost €14,50
ISBN 90-274-2291-5.

Kees Rotteveel

Oproep

We proberen de naamsbekendheid van TeVoet te vergroten. Tot nu toe lagen er bij verschillende buitensportwinkels, op de schoenenafdeling, folders van TeVoet. En er liggen folders bij horeca-ondernemingen in Noord-Holland en Zuid-Holland, onder andere bij eetcafé Les Deux Points en Meerenbos aan de Rotte.

Er zullen vast meer van dit soort gelegenheden langs wandelroutes liggen, maar u begrijpt dat iemand alleen niet alle routes na kan lopen, vandaar deze oproep. Wilt u via het op de site aangegeven adres, info@tevoet.nl, melden of opgeven waar in uw regio een horecagelegenheid aan een druk belopen wandelroute ligt. We kunnen die onbekende onderneming dan benaderen of er folders mogen liggen, om zo de naamsbekendheid van TeVoet te vergroten.

Nico Hoogerbrug

Contributie

Nog niet alle leden hebben hun contributie betaald! Per ongeluk is in de brief bij het vorige nummer verwezen naar een acceptgirokaart, die niet aanwezig was. Daarom het verzoek om uw contributie over te schrijven naar rekeningnummer 372685 t.n.v. Vereniging Te Voet, Nieuwegein, met vermelding van het lidmaatschapsnummer. Dat nummer staat op het adresetiket boven uw naam. Bedankt!

Website www.tevoet.nl

De website wordt momenteel stukje bij beetje weer up-to-date gebracht, onder andere met interessante artikelen:

- "Nieuwe wandelmogelijkheden en nieuwe kansen in de Biesbosch" door Rien van den Berg
- Een bijdrage van Rob de Jong over "In de winter langs de Lek"
- "Struinen langs de Waal" door Harry Benschop
- "Wandelkwaliteit in Duitsland" door Jan Frederik Lubbers

Het had juist wel iets, die gele kraft. Net niet te veel geitenwallensokken, maar prettig wandelschoenerig. Een weldaad tussen de gratis glossy informatie van banken, verzekeringen, beleggingsmaatschappijen, waterschappen en andere onaangenaamheden. Het nieuwe blad was bijna met de rest van de reclame terecht gekomen bij het oud papier toen ik bij het afpeuteren van dat verdamde plastic ontdekte dat het waarachtig Lopend Vuur betrof. Ten prooi gevallen aan professionele opleukers. Ala, het zij zo. Maar wel storend is de slechtere leesbaarheid: een kleinere letter op glimmend papier, kleine witte letters op lichtgrijze vlakken, zelfs met een loupe nauwelijks leesbare kaartjes. Doe daar alsjeblieft wat aan.

Tonny Plas

Gefeliciteerd met de restyling van het blad Lopend Vuur. Ik heb echter toch bij de kwalitatieve verbetering toch een kritische kanttekening. Wandelaars (veelal toch oudere mensen) zullen moeite hebben met het lezen van die pagina's waarbij de letter wit is en achtergrondkleur grijs is. Het gebruik van de zwarte letter zoals bv. op pag. 3 met achtergrondkleur grijs is naar mijn mening voor een ieder leesbaar. En dat is toch de bedoeling, dat het blad van A tot Z gelezen wordt? Verder laf voor de variatie in artikel aanbod en ga vooral zo door!

Nederlands Dagblad BV
Teus van Harten

Gefeliciteerd met de nieuwe vormgeving van het blad. Echt prachtig. Ook de inhoud aangenaam. Complimenten.

Els Harinck

Activiteitenkalender

Zondag 6 mei 2007 Lopend Vuur route

Wie de Lopend Vuur route 'Met de Vlaamse leeuw op (laarzen)pad' met een groepje wandelaars wil lopen, kan vandaag mee. Houd rekening met een forse wandeling van zeker 25 km, aankomst in Baarle-Nassau tussen vijf en zes uur. Vertrek: 10.30 uur bij de kerk in Ulicoten, bereikbaar met bus 132 vanuit Breda (vertrek 9.56 uur) of - voor wie met de auto komt - Chaam (vertrek 10.19 uur). Vanuit Baarle-Nassau kun je elk uur terug naar Chaam, Breda en Tilburg. Aanmelden: Harry Benschop, tel. 013-5902960

Maandag 28 mei 2007, 2e Pinksterdag Naar Pinkenveer

Wandeling in de Alblasserwaard
15 km of 18 km; de afstand is afhankelijk

van de afspraak die er gemaakt kan worden met de belbus over de halteplaats. We verzamelen op het Stationsplein in Schoonhoven om 10.45 uur. Te bereiken o.a. met bus (Connexxion) 195 vanuit Utrecht en bus (Connexxion) 197 vanuit Gouda. Informatie: Eeffien Huizing, tel. 0182-501483
Opgeven voor 25 mei i.v.m. reservering belbus

Zondag 3 juni 2007 Limburg – Eiland in de Maas

Vanaf het dorpje Roosteren voert deze tocht langs de Maas naar het Eiland in de Maas. Daar dwalen we wat rond. Horeca-stop rond de middag in de Hompesche Molen. Het stadje Stevensweert (zie voor meer info het artikel 'OV in Limburg') vormt na zo'n 18 tot 20 km het eindpunt van de wandeling.

De Maas had rond Stevensweert vroeger twee lopen, vandaar 'Eiland in de Maas'. De oostelijke loop (Oude Maas) is ongeveer 200 jaar geleden verzand, maar wordt nu nog gebruikt door de Geleenbeek. Na het natuurgebied De Rug bij Roosteren lopen we parallel aan de oude loop - helaas twee kilometer over de verharde weg, misschien moet TeVoet maar eens actie voeren voor een betere verbinding - naar het dorpje Ohé. Op het Eiland zelf lopen we langs een aantal voormalige grindplassen. Vertrek: 10.45 uur in Roosteren (bushalte langs de provinciale weg), bereikbaar met bus 70 vanaf station Susteren (vertrek 10.34) of Sittard (vertrek 10.16). Na afloop met de bus naar Echt of Roermond. Aanmelden: Harry Benschop, tel. 013-5902960.

Het ledenblad Lopend Vuur verschijnt vier maal per jaar met daarin o.a.:

- activiteiten en ontwikkelingen in de regio
- nieuwe wandelroutes en wandeluitgaven doorgelicht
- analyses over en oplossingen voor het onverhard wandelen
- aandacht voor knelpunten
- verenigingsnieuws
- de activiteitenkalender met begeleide wandelingen

Met het lidmaatschap van TeVoet steunt u het werk van de vereniging, dat geheel wordt gedaan door vrijwilligers. Hun activiteiten zijn o.a.:

- inzetten op meer en betere wandelmogelijkheden
- opkomen voor het behoud van wandelpaden
- inspreken op ruimtelijke plannen
- overleg met particuliere en overheidsinstanties

